

Enheten för naturvård

Balet SE0110212

Bevarandeplan för Natura 2000-område

(enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

BEVARANDEPLANDatum
2016-05-04Beteckning
511-16687-2016

Namn	Balet	Areal	19,3 ha
Natura 2000-kod	SE0110212		
Kommun	Norrtälje		
Bevarandeplan fastställd av Länsstyrelsen	2007-12-12		
Bevarandeplan reviderad av Länsstyrelsen	2016-12-20		
Områdestyp och status	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
Ägarförhållanden	Privat		

Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
3130	Ävjestrandsjöar	2,4	12
6270	*Silikatgräsmarker	8,7	45
6410	Fuktängar	1,3	6,7
9070	Trädklädd betesmark	4,0	21

* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Natura 2000-arter är arter som finns upptagna i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella Natura 2000-arter.

Tabell 2. Arter.

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
Inga Natura 2000-arter finns rapporterade från området.		

BEVARANDEPLAN

Datum
2016-05-04

Beteckning
511-16687-2016

Bevarandesyfte för Balet

Bevarandesyftet och beskrivningen av livsmiljöer nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna.

I Balet är silikatgräsmark, fuktäng och ävjestrandsjö prioriterade. Denna typ av kortskottsvegetation är ovanlig i länet och oftast beroende av att grunda bottnar betas. Betesmarkens flora är artrik och kalkpåverkad med ovanliga arter.

Balet ligger i skogsdominerade områden och i närområdet är det ont om naturbetesmarker. Liknande, men artfattigare, flora finns dock i en liten betesmark, i det närmaste Natura 2000-området vid Björviken på norra sidan om sjön Bornan.

Prioriterade åtgärder för området är upprättande av någon typ av formellt skydd och/eller avtal, samt den skötsel som framgår av tabell 3. Se kursiverad text under rubriken "Bevarandeåtgärder med tidsplan".

Bevarandemål för Balet

Att bidra till gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna uttrycks i detta område i följande mål.

Ävjestrandsjöar (3130)

- Arealen av ävjestrandsjöar ska bibehållas.
- Strandzonen ska präglas av en återkommande störning i strandzonen med periodvis blottlagda stränder och en annuellt kortskottsvegetation (t ex vågerosion, ishyvling, bete etc).
- Halten av näringsämnen ska vara naturligt intermediär (mesotrof) och får lägst motsvara god status. Detta mål hänvisar till vattenförvaltningens utvärderingssystem enligt HVMFS 2013:19¹ med avseende på relevant kvalitetsfaktor.
- Strandremsan samt vassbältet ska vara välhävda av bete och/eller slåtter varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker. Hävden ska leda till en tydlig blå bård med begränsad förekomst av vass i strandzonen.
- För livsmiljön typiska arter ska ha goda förutsättningar att finnas i livskraftiga bestånd.

¹ Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten.

BEVARANDEPLAN

Datum
2016-05-04

Beteckning
511-16687-2016

*Silikatgräsmarker (6270)

- Arealen silikatgräsmarker ska vara minst 8,7 ha.
- Vegetationen ska vara välhävdd av bete och/eller slåtter varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Igenväxningsvegetation ska inte förekomma eller finnas endast i måttlig omfattning.
- Grässvålen ska i huvudsak vara solexponerad med spridda buskar och träd.
- Marken ska vara opåverkad av konstgödsling och stödutfodring, kalkning, dikning, insådd av för livsmiljön främmande arter.
- Grova ekar ska stå solexponerade och fria från konkurrerande träd och buskar.
- De för livsmiljön typiska arterna stagg, darrgräs och jungfrulin ska finnas i livskraftiga bestånd.

Fuktängar (6410)

- Arealen fuktängar ska bibehållas.
- Vegetationen ska vara välhävdd av bete och eventuellt slåtter varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Igenväxningsvegetation ska inte förekomma eller finnas endast i måttlig omfattning.
- Grässvålen ska i huvudsak vara solexponerad.
- Marken ska vara opåverkad av konstgödsling och stödutfodring, kalkning, dikning, insådd av för livsmiljön främmande arter.
- Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året.
- Hydrokemin ska vara utan betydande antropogen påverkan.
- De för livsmiljön typiska arterna brudsporre, majviva, loppstarr, ormtunga och älvväxing ska finnas i livskraftiga bestånd.

Trädklädd betesmark (9070)

- Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 4 ha.
- Vegetationen ska vara välhävdd av bete varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Träden i betesmarken ska ha en varierad åldersstruktur och bestå av olika trädarter.
- Det ska finnas gläntor där solljus når fältskiktet, vilket är en förutsättning för en hävdgynnad flora.
- Igenväxningsvegetation ska inte förekomma eller finnas endast i måttlig omfattning.
- De för livsmiljön typiska arterna ska ha goda förutsättningar att finnas i livskraftiga bestånd.

BEVARANDEPLANDatum
2016-05-04Beteckning
511-16687-2016**Beskrivning av området**

Natura 2000-området Balet är beläget på södra sidan av sjön Bornan, Norrtälje kommun. Området utgörs av en träd- och buskbärande hagmark samt två mindre skogsområden som är betespräglade. Enligt Häradskartan från 1900-talets början brukades den övervägande delen av området som slätteräng. Slåttern upphörde på 1930-talet. I området finns en mängd plockrösen (röjningsrösen) och diken. Det är därför inte helt osannolikt att vissa mindre ytor kan tillfälligtvis ha nyttjats för åkerbruk. Registrerade fornlämningar saknas i området. 1992 rensades ett dike och flera sidodiken grävdes, men detta bedöms inte ha påverkat florans i området nämnvärt negativt.

Att döma av häradskartan från 1900-talets början och den ekonomiska kartan från ca 1950, har området varit glest trädbeväxt under en lång tid och är så även idag. I östra delen avgränsas området av en trähägnad, medan i den västra delen är gårdesgården utbytt mot taggtråd. Den västra delen av området utgörs av skogsbetet som under senare år inte har hävdats. Mellan 9070-partiet (skogsbetet) i väster och den öppna betesmarken åt öster finns ett par mindre trädbeväxta partier som inte klassas som livsmiljö enligt Natura 2000-systemet. Ett ”ingen naturtyp”-parti finns även på udden mot vattnet. Dessa två områden var öppna i mitten av 1900-talet, men har därefter successivt vuxit igen med främst barrträd.

Den södra stranden vid Bornan utgörs av sandstrand med inslag av några bergghallar. Stranden är delvis söndertrampad (vilket är positivt) av de kvigor som betar området. Bladvassen är tydligt betespåverkad med en markerad gräns in mot land. I strand- och vattenmiljöerna växer knappsäv, strandranunkel, gräsnate, vekt braxengräs, ålnate, borstnate och nålsäv. En liten bäck har sitt utlopp i den östra delen av området. Mängden död ved är liten i hela området men det finns ett 10-tal äldre vindfällen. Fåglar som i området är dubbeltrast, tofsmes, mindre hackspett och spillkråka. Bland däggdjur noterades spår av vildsvin och älg.

Beskrivning av livsmiljöer**Ävjestrandsjöar (3130)**

Generellt karaktäriseras denna livsmiljö av näringsfattiga eller svagt näringsrika sjöar. Stränderna är grunda, ibland betespräglade, vilket är fallet här vid Balet. Vegetationen består av akvatiska arter som t.ex. strandpryl och braxengräs samt av annueller växter på blottlagda strandzoner. Denna kortskotsvegetation konkurreras lätt ut av mer storvuxna vattenväxter, inte minst vass och säv. För att hålla tillbaka säv och annan konkurrerande vegetation är både kreatursbetet och Bornans stora vattenståndsvariationer betydelsefulla. Bland vattenväxterna märks de typiska arterna nålsäv, strandranunkel och vekt braxengräs. Vidare har vid transektinventering noterats bl.a. gräsnate, dvärgbläddra och den i sötvatten ovanliga borstnaten.

BEVARANDEPLANDatum
2016-05-04Beteckning
511-16687-2016***Silikatgräsmarker (6270)**

Betesmarken är överlag välhävdad och är endast i liten grad påverkad av produktions-höjande åtgärder som t.ex. gödsling. Fältskiktet karaktäriseras av darrgräs, stagg, rödkämpar, rödklint, jungfrulin, ängsskallra, ängsvädd, prästkrage, gullviva, brudbröd, fältgentiana (tidigblommande), kattfot, låsbräken, stor- och liten blåklocka. Svamparna slemjordtunga och hårig jordtunga växer i hagmarken.

I hagmarken finns ett 10-tal äldre ekar (omkring 150 år) spridda, samt björk, rönn, ask och klibbal. I buskskiktet finns hassel, nypon och en (bitvis tätt med enbuskar).

Fuktängar (6410)

Fuktängen i Balet Natura 2000-område är en kalkfuktäng med bl a vildlin, älvväxning, klasefibbla, brudsporre, fågelstarr, grönkulla, majviva, loppstarr och ormtunga. Fuktängen är delvis under igenväxning med vedartad vegetation, tuvtätel och älggräs.

Trädklädd betesmark (9070)

I skogbetesområdena i västra och södra delen utgörs trädskiktet av barrträd med inslag av björk, klibbal och asp. Här och var finns luckor i trädskiktet. I fältskiktet påträffas sårläka, myskmadra, lungört, blåsippa, brudborst och harsyra. Mossor som sätter sin prägel i skogsbetet är vägg-, vånings-, thuja- och grov hakmossa. Bland lavar anträffas lunglav, gammelgranslav och skriftlav.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

Ävjestrandsjöar (3130)

- Avverkning av strandskog förändrar hydrologi och struktur i strandzonen och ändrad tillförsel av större organiskt material.
- Reglering kan medföra onaturliga vattennivåer och fluktuationer. Överdämning och/eller onaturligt låga vattenstånd kan leda till erosion, försumpning och/eller igenväxning i strandzonen. Regleringskonstruktioner kan utgöra vandringshinder.
- Jordbruk i tillrinningsområdet; markavvattning och regelbunden rensning av diken kan orsaka grumling. Intensiv odling i sjöns och tillflödenas närområden riskerar att orsaka läckage av närings- och bekämpningsmedel. Extensivt jordbruk bidrar dock ofta till att hålla betesmarken och strandängar öppna.
- Fiske som är ensidigt mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till sjöns naturliga produktionsförmåga.

BEVARANDEPLAN

Datum
2016-05-04

Beteckning
511-16687-2016

- Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.

*Silikatgräsmarker (6270)

- Utebliven eller svag hävd.
- Tidigt betespåsläpp är negativt för den tidigblommande fältgentianan som finns i området.
- Igenväxning av träd och buskar.
- Vinterbete.
- Markexploatering. Gräsmarken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar.
- Tillskottsutfodring av ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Uppläggande av jordmassor.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Stödutfodring, kalkning eller insådd av för livsmiljön främmande arter.

Fuktängar (6410)

- Igenväxning av träd och buskar.
- Vinterbete.
- Markexploatering. Gräsmarken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar.
- Tillskottsutfodring av ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Uppläggande av jordmassor.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Dikning och andra åtgärder som kan sänka grundvattnet.
- Stödutfodring (om betesdrift), kalkning eller insådd av för livsmiljön främmande arter.

Trädklädd betesmark (9070)

- Utebliven eller svag hävd.
- Igenväxning med träd och buskar. Med minskad solexponering försämrar lokalklimatet för gräsmarksväxter, många epifytiska lavar och de flesta insekter.
- Tillskottsutfodring av ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Vinterbete.
- Skogsbruksåtgärder och markexploateringar.

BEVARANDEPLANDatum
2016-05-04Beteckning
511-16687-2016**Bevarandeåtgärder med tidsplan****Gällande regler**

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB inom delar av Natura 2000-området. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t.ex. uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller t.ex. byggnader som behövs för de areella näringarna och som måste finnas inom strandskyddat område.

De öppna hagmarkerna har tilläggsersättning inom miljöstödet för bevarande av biologisk mångfald och kulturhistoriska värden i betesmarker och slätterängar. I området gäller de skötselvillkor som står i åtgärdsplanen.

Behov av ytterligare reglering

För att säkerställa gynnsamt bevarandetillstånd hos den betade skogen (9070) behöver formellt skydd i någon form utredas vidare. Avtal eller miljöersättning kan också behövas för att säkra att området hävdas.

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder som komplement till vad som gäller i åtagandeplanen för Balet. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

Livsmiljö/art	Åtgärd	Tidsplan
Ävjestrandsjöar (3130)	<i>Fortsatt betesdrift vid stranden. Sly som kommer upp vid stranden röjs.</i>	Årligen.
*Silikatgräsmarker (6270)	<i>Fortsatt betesdrift/slätter.</i>	Årligen.
	<i>Fortsatt slätter av stängslat parti med slättergynnad art (fältgentiana).</i>	Årligen.
	Röjning av sly samt frihuggning av grova träd. Även sådana enbuskar som fallit omkull kan tas bort.	Vid behov.
Fuktängar (6410)	<i>Fortsatt betesdrift/slätter.</i>	Årligen.
	<i>Röjning av sly.</i>	Vid behov.

BEVARANDEPLAN

Datum
2016-05-04Beteckning
511-16687-2016

Trädklädd betesmark (9070)	<i>Den västra delen av skogsbetet behöver betas framöver. Viktigt att området betas av nötkreatur, åtminstone extensivt.</i> <i>Gallringar/röjningar bör komma till stånd. Gagnvirket kan tas om hand och riset bör tas bort från området. Området stänglas därefter.</i>	Omgående och sedan årligen. Inom 3 år.
Övrigt	En åtgärd som kan diskuteras är restaurering av nyligen igenväxta skogpartier, för att få fram den tidigare karaktären av öppen/halvöppen hagmark. Omfattande röjningsåtgärder skulle i sådana fall behövas. Områdets flora kan vara vägledande i bedömningen om det är värt att restaurera området eller ej, liksom tillgång till betesdjur och markägarens ambitioner för området.	

Bevarandetillstånd i dag

Tabell 4. Bevarandetillstånd hos ingående livsmiljöer.

Livsmiljö/art	Bevarandetillstånd
Ävjestrandsjöar (3130)	Gynnsamt.
*Silikatgräsmarker (6270)	Gynnsamt i östra delen. Ner mot vattnet och västerut ej gynnsamt pga dåligt betetryck och igenväxningsvegetation.
Fuktängar (6410)	Tveksamt. Artrik flora men alltför mycket igenväxningsvegetation.
Trädklädd betesmark (9070)	Ej gynnsamt i västra delen (obetad idag). I det södra skogsbetet råder dock gynnsamt bevarandetillstånd.

Inventeringar i området och andra referenser

Artdatabanken, lista med rödlistade arter, uttag 2002-05-10.

Ekman, J. 1996. *Södra Bornan – botanisk inventering med förslag till skydds- och skötselåtgärder*. Naturvård i Norrtälje kommun nr 13.Länsstyrelsen i Stockholms län, 1993: *Äng och hage*.Norrtälje kommun. *Naturkatalogen*.Skogsvårdsstyrelsen. *Nyckelbiotopsinventering. 1994*.

BEVARANDEPLAN

Datum
2016-05-04Beteckning
511-16687-2016

Karta

Livsmiljöernas sifferkoder i kartan och dokumentet är korrekta liksom namnen i dokumentet. Livsmiljöernas namn i kartan kan dock vara felaktiga.

